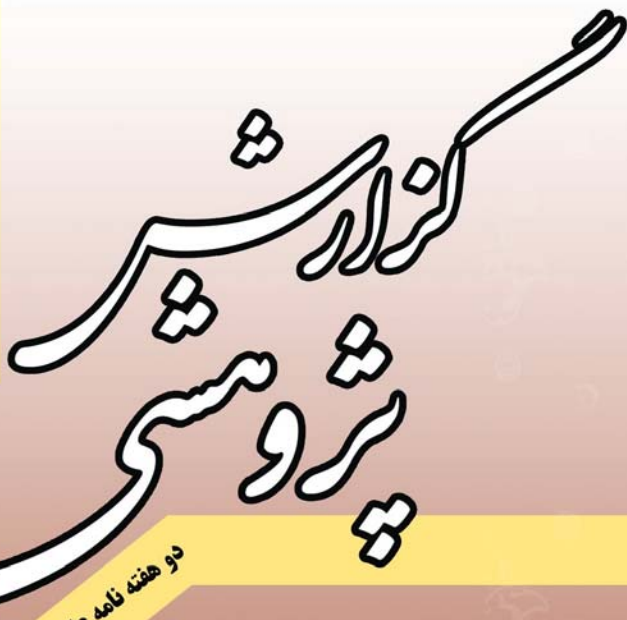

جمهوری اسلامی ایران
 قوه قضائیه
 سازمان بازرسی کل کشور

دو هفته نامه علمی / تحلیلی سازمان بازرسی

تبیین جامعه شناختی همت مضاعف - کار مضاعف
 و کار کردها و راه کارهایی برای نظام بازرسی

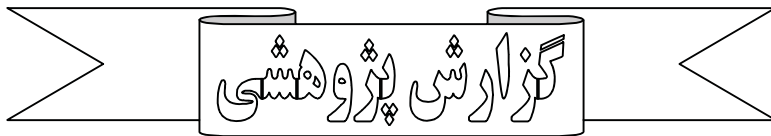
۲۵

معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع
 مرکز پژوهش و برنامه ریزی
 معاونت پژوهشی
 مهر ۱۳۸۹

سال سوم، شماره ۲۵، مهر ۱۳۸۹

**تبیین جامعه شناختی همت مضاعف - کار مضاعف و
کارکردها و راهکارهایی برای نظام بازرسی**
هادی عبدالملکی، شعبان نجف پور و مهناز جلیلی

صاحب امتیاز: سازمان بازرسی کل کشور
مدیر مسئول: حسن صفرخانی
دبیر تحریریه: دکتر نوروز هاشم زهی
مدیر اجرایی: حسین قلیجی
طراح جلد: مجید مقصودی

معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع

مرکز پژوهش و برنامه ریزی

معاونت پژوهشی

تلفن: ۶۱۳۶۲۰۳۲

مطالب مندرج در این گزارش پژوهشی نشانگر دیدگاه نویسندگان آن بوده و لزوماً نمایانگر دیدگاه سازمان بازرسی کل کشور نمی باشد.
کلیه حقوق مربوط به سند حاضر متعلق به سازمان بازرسی کل کشور بوده و هرگونه انتشار مطالب آن بدون کسب اجازه از این سازمان، غیر مجاز می باشد.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱
مقدمه.....	۲
۱. کالبد شکافی مفهوم «همت مضاعف، کار مضاعف».....	۴
۲. مفهوم همت و کار در دیگر فرهنگها.....	۱۱
۳. عرصه های همت مضاعف و کار مضاعف در کلام رهبری.....	۱۳
۴. کار کرد های همت و کار مضاعف در حوزه نظارت.....	۱۶
۴-۱. کار کرد های سازمان در سطح کلان.....	۱۷
۴-۲. کار ویژه ثابت و مشترک برای تمامی شعبات و واحدها.....	۱۹
۴-۳. کار کرد های عمومی.....	۲۰
۴-۴. کار کرد های اختصاصی.....	۲۲
نتیجه گیری.....	۳۳
منابع.....	۳۵

پیشگفتار

قانون، منشور وحدت رویه و استاندارد شدن کنش های فردی و جمعی در جریان زندگی اجتماعی محسوب می شود که در تمامی جوامع احترام به آن یک مزیت و انحراف از آن مزمت شده است. بر همین اساس در اکثر جوامع تلاش شده است با برقراری نظام بازرسی و نظارت از اجرای صحیح و کامل قوانین جاری اطمینان حاصل نمایند. از سوی دیگر سال جاری را مقام معظم رهبری با عنوان سال همت مضاعف و کار مضاعف نام نهاده اند که ضرورت آن بر همگان روشن و توضیح اهمیت آن در اینجا اطاله کلام خواهد بود.

از این رهگذر، بدون شک یکی از مخاطبان و سازمان های موثر در سال همت مضاعف و کار مضاعف، سازمان بازرسی می باشد که با حصول اطمینان و تضمین سلامت امور خصوصاً در سازمان های عمومی و دولتی می تواند کارکردهای مفیدی در راستای تحقق این استراتژی داشته باشد. به همین مرکز پژوهش و برنامه ریزی تلاش دارد ضمن تبیین شاخص ها و ویژگی های همت مضاعف و کار مضاعف در حوزه نظارت و بازرسی، کارکردها و راهکارهایی نیز برای سازمان بازرسی در سنجش و تضمین حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین، تبیین نماید که در این راه توجه و تمرکز پژوهشگران و بازرسان را ارج می نهد. در گزارش پیش رو سعی شده برخی از ابعاد و کارکردهای این استراتژی بررسی و روشن شود، لیکن این امر نیازمند مطالعات و پژوهشهایی عمیق تر و بررسی های بیشتر از سوی بازرسان، کارشناسان و متخصصان امر می باشد.

حسن صفرخانی

رئیس مرکز پژوهش و برنامه ریزی

مقدمه

در اصل ۱۷۴ قانون اساسی فرایند بازرسی و نظارت بر دستگاه‌های اجرایی و اداری کشور یک امر ضروری و مهم فرض شده است، و قانونگذار بر این باور است با توسل به آن می‌توان ضریب اطمینان از صحت اجرای قوانین و حسن انجام امور را افزایش و یا تأمین نمود، قطعاً در تمامی جوامع قانون مظهر توافق جمعی، وحدت رویه، سلامت نظام اجتماعی و آینده مطلوب در ابعاد مختلف است که امکان احقاق حقوق همه شهروندان را در چرخه امور فراهم می‌نماید.

آینده از آن گروهی است که بتواند مطلوبیت‌ها و خواسته‌های خود را در ذهن و تفکر اعضا و مخاطبانش باز تولید نماید. آینده ممکن برای هر گروهی آینده مطلوب است به شرط آنکه آن گروه بداند چه می‌خواهد و چه می‌تواند انجام بدهد که این مهم در هر کشوری ذیل بندها و مواد قانون مشروعیت می‌یابد. در واقع قانون در جایگاه تصویر سازی آینده قبل از هر چیز مشوق ایفای کارکردها و نقش‌های موثر برای ظهور و بروز خود در جامعه است. آینده تسخیر نمی‌شود مگر با فعال سازی ذهن‌ها، بسیج اراده‌ها، مدیریت رفتارها و اجازه بروز خلاقیت و نوآوری در فرآیندهای پیش رو، بنابراین طرح شعارها و نامگذاری در ابتدای هر سال و آنهم توسط رهبر فرزانه انقلاب و سکان دار نظام اسلامی قبل از هر چیز نشانگر ترسیم مطلوبها و ایده آل‌ها است که حرکت و بسیج عمومی را می‌طلبد.

با این مقدمه کوتاه می‌توان استنباط کرد یکی از بسترها و گروه‌های فراگیر که مخاطب همیشگی فرامین، رهنمودها و منویات مقام عظمای ولایت حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله) برای آینده است، متولیان نظارت بر حسن انجام امور و اجرای صحیح قوانین و مقررات کشور خصوصاً سازمانهای دولتی و عمومی می‌باشد که منافع جمعی را پی‌گیری می‌نمایند. بدون شک می‌توان گفت؛ مخاطب اصلی معظم له در طرح شعار «همت مضاعف، کار مضاعف» سازمان‌های مسئول در حوزه نظارت اجتماعی و قانونی هستند که رهبری از آن به عنوان چشمی سالم و دقیق یاد می‌کند که دو وظیفه مهم و حساس الف) نظارت دقیق و کامل و ب) انعکاس صحیح مشکلات و معایب را بر عهده دارند. در همین رابطه ایشان سازمان بازرسی را یکی از مهمترین ابزار کارآمدی نظام معرفی می‌نمایند که باید ابزار حسن مدیریت مسئولان کشور باشد. (برگرفته از بیانات رهبری در مورخ ۷۵/۱۲/۶ و ۸۲/۳/۱)

امید تحقق ویژه این شعار هم به علت انطباق محتوایی با سازوکارهای بازرسی و احیای روح همت و کار مضاعف و هم به علت برجستگی این شاخصه‌ها و ویژگی‌ها در عملکرد سازمان و همچنین ضرورت فراگیری بازرسی پیشگیرانه در بینه سازی عملکرد سازمان‌ها بیش از هر سازمان دیگری می‌رود.

۱. کالبد شکافی مفهوم «همت مضاعف، کار مضاعف»

همت در لغت به معنی قصد، اراده و عزم قوی آمده است و مضاعف نیز در لغت به معنی دو برابر و دوچندان می‌باشد. (فرهنگ عمید) بنابراین مراد از «همت مضاعف» عزم و اراده‌ی دوچندان و یا چند برابر در انجام کاری است. همچنین همت به صورت مرکب با صفاتی از قبیل عالی، بلند، قوی، بیشتر و شایسته بکار می‌رود که قدر و اندازه آن را در افراد و گروه‌های مختلف بازگو می‌کند.

همت و اراده قوی دارای دو جنبه است به طوری که در درجه اول یک خصلت و ویژگی فردی است و یک ارزش فردی محسوب می‌شود و از فردی به فرد دیگر متفاوت است، آنگونه که در کلام امام اول حضرت علی (ع) آمده است «قدر الرجل علی قدر همته» یعنی ارزش هر فردی به همت اوست» (غررالحکم، ۴۸۸)

و در کلام عطار نیشابوری آمده است «نقطه ملک جهانها همت است»
*** بال و پر مرغ جانها همت است»

جنبه دوم همت جمعی و گروهی بودن آن است و در برآیند کلی همت یک خصلت اجتماعی است که ظهور و بروز آن در جامعه و در تعامل با محیط اجتماعی و دیگران می‌باشد. در این رابطه از امام علی (ع) نقل شده است که «الفعل الجمیل ینبئ عن علو الهمة» یعنی کردار زیبا از بلندی همت خبر می‌دهد. همچنین در فرازی دیگر می‌فرماید: «شریف‌ترین همت‌ها نگهداری حق و حرمت‌ها و رعایت عهد و پیمان‌هاست».

به هر حال اگرچه داشتن همت بلند یا برجستگی فردی و خوی خوب و نیک می‌باشد اما آنچه که در فهم و کاربرد همت مهم و مراد است آثار اجتماعی، انسانی و میزان فایده‌ای است که انسانهای بلند همت برای تعالی جامعه و تحقق اهداف و پیمانهای الهی و بشری دارند که اکثر انسانهای بزرگ و سرنوشت‌ساز تاریخ از این ویژگی اجتماعی برخوردار بوده و در راستای تحول و تکامل جامعه از آن بهره عملی برده‌اند. قطعاً مراد رهبر عظیم‌الشأن انقلاب از کاربرد همت مضاعف بیش از هر چیزی همت عالی داشتن در جامعه و برای جامعه است که اختصاصاً به سابقه آن در دوران مبارزات و پیروزی انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و پیشرفتهای سه دهه اخیر اشاره فرموده‌اند و همچنین آن را راهبردی کلیدی برای ورود به دهه چهارم می‌دانند.

بدون شک یکی از عرصه‌هایی که می‌تواند همت مضاعف را بازگو کند، همت مضاعف در اجرای قوانین و مقررات تثبیت شده کشور است که مشروعیت بخش، وحدت آفرین و سامان دهنده است، همت مضاعف و نظارت بر حسن اجرای صحیح قوانین از آن جهت که می‌تواند مقدمه کار مفید باشد در حوزه بازرسی و کنترل از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. البته مراد از همت مضاعف در نظام نظارتی همت جمعی و اجتماعی است که خمیرمایه ارزیابی حرکت‌های فردی نیز محسوب می‌شود. لذا در ادامه این نوشتار نیز تلاش شده است بر کار در مفهوم اجتماعی و جمعی آن تاکید شود.

کار در لغت به معنی شغل و عمل می‌باشد همچنین از کار معانی چون پیشه، صنعت، هنر، امر، ممارست نیز مستفاد می‌شود (فرهنگ معین) در عرف و به صورت عامیانه کار را همان فعالیت، تلاش و کوشش می‌گویند. همچنین از نظر اصطلاحی از کار تعاریف متفاوتی صورت گرفته است. کار (work)؛ فعالیتی که بوسیله آن انسانها از طبیعت بهره می‌گیرند و بدین سان بقای خود را تأمین می‌کنند (شایان مهر، ۱۳۷۷: ۲۲۳) کار ساده؛ عبارت از کاری که به اصطلاح مبری از هرگونه صفت کیفی است (همان، ۲۲۷) کار ارزشمند؛ کاری است که با عشق و شور انجام می‌شود (همان، ۴۷۷).

علاوه بر این سوزان و پیتز کالورت (۱۹۹۲) تعریف جامعی از کار ارائه می‌کنند: «کار وسیله‌ای برای دسترسی به منابعی است که با آن بتوان نیازهای اساسی را بر طرف کرد، در جوامع پیچیده جدید در بیشتر خانواده‌ها، دست کم یک نفر از اعضای خانواده از طریق شغل خود به این منبع دست می‌یابد...» این تعریف از کار، کار را در جامعه جدید تا حدودی به تعریف شغل نزدیک می‌کند به این مفهوم که مشاغل نوع سازمان یافته و اجتماعی کار هستند که انسان را در تحقق اهداف و نیازهایش با دیگران و در سازمان اجتماعی و به صورت گروهی تعریف می‌کند: با این قید می‌توان گفت کار در قالب شغل سامانه‌ای است که دارای شرایط زیر است:

- ۱- تابع قرارداد خاصی است.
- ۲- بیرون از خانه انجام می‌شود.

۳- زمان انجام آن مشخص است و از سایر فعالیت های انسان متمایز است.

۴- منبع درآمد است.

۵- هویت و پایگاه اجتماعی فرد را در جامعه مشخص می کند. (توکلی، ۱۳۸۶: ۱۳۶)

البته نباید این دو مفهوم را معادل هم گرفت، به طوری که دامنه کار (کار به صورت عام) از دامنه شغل (کار سازمان یافته) بسیار وسیعتر و فراتر رود.

در کل می توان گفت؛ کار هر نوع فعالیت مولد و سازنده ای می باشد که منجر به پاسخ به یک نیاز خاص می شود. ارزش واقعی کار زمانی است که یک فرد بتواند یک ارزش مصرفی خاص را تولید کند و یا اینکه به یک نیاز خاص پاسخ بدهد و یا برآوردن یک نیاز خاص نیروی کار فرد را طلب می کند، و کار مضاعف زمانی است که فرد بتواند با فعالیت خود نیازهای خاص بیشتر و بالاتری را برآورد کند.

کار در جامعه باید واجد صفت اجتماعی باشد و کار اجتماعی دارای دو جنبه است؛ یکی جنبه علمی که متضمن شناخت علمی مواد و پویسهاست که اختراعات و اکتشاف ابزارهای موجود تولید را بهبود می بخشد و ابزارهای جدیدی را بوجود می آورد. و جنبه دوم آن کار توائم با همکاری، یعنی همکاری تولید کنندگان در استفاده از ابزارهای تولید. (همان، ۲۲۴)

همانطور که ملاحظه می شود «همت مضاعف، کار مضاعف» در عین

حالی که دو واژه جدا و مستقل هستند و هر کدام معنی خاص خود را دارند اما بسیار مرتبط و بهم پیوسته‌اند و می‌تواند یک ترکیب و یا یک complex باشد، به طوری که با فاکتور گرفتن از واژه مضاعف آن را به صورت ترکیب «همت و کار مضاعف» بکار برد و آن متناظر بر حالتی است که فرد عامل عزم و اراده قوی در انجام کار بیشتر و چند برابر آنچه را که در حالت عادی و به صورت روزمره انجام می‌داده است، دارا باشد. پس در هر شرایطی اراده و عزم قوی مقدمه انجام کار قرار می‌گیرد، به این مفهوم که وقتی اراده یک کار به صورت جدی در کسی شکل گرفته باشد، قطعاً آن کار به صورت تمام و کمال و به شکل مطلوب انجام می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که همت مضاعف به معنی پذیرش انجام کاری است که انسان با شناخت و علم کافی آن را دریافته است و نیت قاطع در انجام آن دارد. لذا همت جنبه درونی، کیفی و اداری دارد در حالی که کار تجسم عینی و عملی همان ادراک درونی است که در رفتار فرد نمایان می‌گردد.

در میان یک ملت عزم و اراده قوی و ملی برای فعالیت و کار دو و یا چند برابر برای پاسخگویی به نیازهای عملی جامعه در سطوح کلان، میانی و خرد قبل از هر چیزی عزم و اراده مدیریت اجتماعی را می‌طلبد تا با شناخت چالش‌ها و نیازها و مطالبات عمومی و پیوند آن به خواسته‌های فردی عزم و اراده تمام اқشار اجتماعی را برای آن فعالیت‌های خاص ترغیب و بکارگیری نماید.

یکی از بسترهای اساسی در نظام اجتماعی برای حسن انجام امور مسئله توافق جمعی، هماهنگی و وحدت رویه‌ای است که باید بین سازمان‌ها و ارکان نظام اجتماعی برقرار باشد، در واقع هماهنگی ارکان مقدمه حرکت عمومی برای تحقق امور کلی و تداوم حرکت جامعه در مسیر تحقق اهدافش است. در این رابطه فرمایشات مقام معظم رهبری در ابتدای سال ۱۳۸۹ یادآور همین مسئله کلی و هماهنگی بین ارکان نظام بود. ایشان می‌فرمایند:

«...یکی از چیزهای که خیلی مهم است- چون حالا تقریباً همه مسئولین قوا از هر سه قوه اینجا تشریف دارند- یکپارچگی در حرکت است و لو یکپارچگی در فکر و نظر نباشد... اختلاف در نظر و در سلیقه و در فکر و در فهم از اول خلقت بشر وسیله‌ای شده است برای پیشرفت انسان، اما با وجود آن اختلافاتی که وجود دارد، هماهنگی در حرکت لازم است...مراقب باشید وحدت حرکت، یکپارچگی در حرکت و در تصمیمات بزرگ حفظ شود، اختلافات به اختلافات در کار اساسی نینجامد.. من توصیه مؤکد دارم به همکاری دستگاه‌های سه گانه و قوای سه گانه تا بتوانیم ان شاءالله چشم انداز را تأمین کنیم، اهداف چشم‌انداز اهداف خیلی مهمی هستند، البته اگر همت مضاعف کنید از اهداف جلوتر هم می‌روید».(دیدار با مسئولین نظام ۱/۱۶/۸۹).

در فرهنگ اسلامی کار علاوه بر ارزش مادی و تأمین معاش و قوت

روزانه یک ارزش معنوی نیز محسوب می‌شود و دست‌های کارگر نزد دیگران احترام و عزت به بار می‌آورد. در زمینه‌ی احترام و بزرگداشت کار و تلاش مفید و سودمند حضرت رسول صلی الله علیه و آله صرفاً به تمجید و تعریف نپرداخته است. بلکه دستی را می‌بوسد که از کار ورم کرده و پینه بسته است و می‌فرماید: این دستی است که خدا و پیامبرش آن را دوست دارند. (جرdaq، ۱۳۷۶: ۱۷۳) حضرت محمد صلی الله علیه و آله باز در این رابطه می‌فرماید: خداوند بنده‌ی با ایمان پیشه‌ور را دوست دارد و هیچ‌یک از شما غذایی گواراتر از دسترنج خود نخورده است. (جرdaq، ۱۳۷۶: ۱۷۲)

همچنین حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند، کار عبارت است از تلاش و کوشش انسان‌ها برای آماده کردن زاد و توشه‌ی آخرت در دوران زندگی در دنیای مادی. ایضاً امام علی علیه السلام می‌فرماید: فعلیکم بالجد والاجتهاد، و التاهب، و الاستعداد، و التزود فی منزل الزاد؛ (نهج البلاغه خطبه ۹/۲۳۰) بر شما باد تلاش و کوشش، آمادگی و آماده شدن و جمع آوری زاد و توشه‌ی آخرت در دوران زندگی.

از این تعاریف که بگذریم اگر به کار به عنوان یک مفهوم سازمانی نگاه کنیم که در سطح سازمانهای عمومی با آن مواجه هستیم می‌توان آن را حمل بر وظایف رسمی کرد که از طرف سازمان تعیین شده است و تابع قوانین و مقررات شغل است. بنابراین مراد از کار در این حوزه همان مفهوم جمعی کار است که تعامل فرد شاغل را با واحدهای اجتماعی، وظایف و نحوه و میزان عملکرد او را در بر می‌گیرد.

۲. مفهوم همت و کار در دیگر فرهنگ‌ها

اهمیت فرهنگ کار تا بدانجاست که هیچ ملتی را نمی‌توان یافت که نسبت به تعظیم و تکریم و ترویج و اشاعه این فرهنگ امیدآفرین و رهایی بخش، بیگانه باشد. به عبارت دیگر در آثار فرهیختگان و هنرمندان جهان بخش قابل توجهی به پرداختن به این مهم - با موضوعات و مضامین گوناگون - اختصاص یافته است.

در برخی از ادیان مانند اسلام و مذهب پروتستان، کار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد و به مثابه گونه‌ای عبادت به حساب می‌آید. در خصوص نقش و جایگاه ارجمند کار و کارگر، ایرانیان در پرتو آیین مبین اسلام، از پیشگامان درک ژرف این مفاهیم گرامی و والا بوده‌اند (پناهی سمنانی، ۱۳۶۹). در فرهنگ ایرانی همواره «کار» ارج نهاده شده و کاهلی و تن‌آسایی موجب نکوهش و مذمت قرار گرفته است. ایرانیان با دل و جان به احکام این دین حیات بخش که کار را عبادت دانسته و برای کارگران مقام و احترام ویژه‌ای قائل است، گرویده‌اند و براساس این تعالیم و رهنمودها، ادبیات این سرزمین به عنوان یکی از مقدس‌ترین جلوه‌های ادبیات جهان شکل گرفته است. ادبیاتی که ملهم از آیات قرآن کریم، احادیث نبوی و روایات پیشوایان عالی قدر مکتب نورانی تشیع است. در ادبیات غنی و شکوهمند ایران همواره از کار و کارگران به نیکی و عظمت یاد شده و به تحقیق در ادبیات هیچ سرزمینی تا این اندازه برجستین عناصری

تکیه و تاکید نشده است. (تقوی دامغانی، ۱۳۶۸) از جمله نمونه‌های دیگر می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

نهضت سوسیالیست‌ها در غرب، که به کار (چه دستی و چه فکری) اهمیت خاصی می‌داد، و آراء متفکرین این نهضت مانند سن سیمون که کار صنعتی (کار کارگر) را مولد می‌دانست و فوریه که انسان را موجودی فعال و خلاق قلمداد می‌نمود و پرودن که توانائی انسان را در کار می‌پنداشت و سرانجام مارکس که به کار به مثابه تنها عامل تولید ارزش و اساس تکامل اجتماعات بشری می‌نگریست، همه و همه نشان از آن داشتند که کار انسان به‌عنوان مهم‌ترین عامل در کلیه زمینه‌های اجتماعی مطرح بوده و "نیروی انسانی" نیز هسته مرکزی مجموعه دستاوردهای (علمی، فنی، اجتماعی، فکری، هنری، اخلاقی، و فرهنگی و...) می‌باشد. (www.aftab.ir - نظری بر مفهوم کار)

در کشورهای پیشرفته جهان با رشد و ترقی علمی و تحولات فکری و فرهنگی، به تدریج آثار منفی‌نگری به مقوله کار از چارچوب فکری اجتماعات بشری زدوده می‌شود و کار و تلاش به‌منظور سازندگی، ثروت‌اندوزی، افزایش تولید، ارتقای بهره‌وری و بالا رفتن سطح کیفی محصولات اعتبار خاصی پیدا نمود. (اوکلی، ۱۳۶۱) در دورانی که هنوز اساس اقتصاد بر فعالیت‌های کشاورزی استوار بود، مفهوم کار عمدتاً در مدار کارهای کشاورزی به‌عنوان کار تولیدی و با ارزش قرار داشت. با رشد و ترقی صنعتی و نفوذ ماشین در عرصه‌های مختلف فعالیت‌های تولیدی، کار

در زمینه‌های صنعتی اهمیت بیشتری می‌یابد و ساختار تفکرات اجتماعی متحول می‌گردد. (www.aftab.ir - نظری بر مفهوم کار)

سیر تحولات اقتصادی، علمی و تکنولوژیکی، در عین حال مفهوم نظری کار را دگرگون نمود و "کار" به‌عنوان ارزش اجتماعی مقبولیت یافت و مرز سنتی کار دستی و کار غیردستی در جهت اصالت بنیادی کار (به مثابه تلاش سازنده و خلاق انسان) در هم ریخت.

۳. عرصه‌های همت مضاعف و کار مضاعف در کلام رهبری

مروری کوتاه به فرمایشات مقام معظم رهبری در پیام نوروزی و ابتدای سال ۸۹ تقریباً دامنه انتظارات و توقعات مقام معظم رهبری را از مسئولین و ارکان اصلی نظام، نخبگان و آحاد مردم در سال همت مضاعف و کار مضاعف مشخص می‌نماید. از جمله مهمترین این شاخص‌ها و مصادیق همت مضاعف و کار مضاعف و بیشتر از دیدگاه رهبری را می‌توان در موارد زیر خلاصه و بازگو کرد:

۱- همت مضاعف و کار مضاعف در تمامی عرصه‌ها و بخش‌های جامعه (اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، عمرانی، اجتماعی، علمی و پژوهشی و...)

۲- همت مضاعف در پی‌گیری اهداف بزرگ

۳- همت مضاعف و کار مضاعف در تحقق پیشرفت و عدالت

- ۴- همت مضاعف در احیاء و بهره‌گیری از ظرفیت‌های جامعه (فنی)، منابع طبیعی، ثروت‌های ملی، استعدادها، توان کارشناسی، فناوری، علمی و تخصصی، نیروی انسانی، فرهنگی) (فرهنگی)
- ۵- حرکت بر اساس اقتضائات کشور
- ۶- همت مضاعف در تحقق سند چشم‌انداز بیست ساله ج.ا.ا.
- ۷- کار مضاعف در استفاده بهینه از منابع و امکانات موجود کشور
- ۸- همت مضاعف در سازندگی کشور و رفع عقب‌ماندگی‌های گذشته
- ۹- همت و کار مضاعف در اصلاح الگوی مصرف، خصوصاً نحوه مصرف آب، برق و حامل‌های انرژی (بنزین، گاز، گازوئیل و...)
- ۱۰- کار بیشتر در کیفیت بخشیدن به تولیدات داخلی
- ۱۱- کار مضاعف در تأمین سلامت و بهداشت
- ۱۲- کار مضاعف در گسترش ورزش همگانی و نشاط و آمادگی
- ۱۳- کار مضاعف در سرمایه‌گذاری و بازار سرمایه
- ۱۴- همت و کار مضاعف در کار آفرینی و اشتغالزایی
- ۱۵- کار مضاعف در پیشرفت علمی و تولید فکر
- ۱۶- کار مضاعف در کتابخوانی و افزایش معلومات عمومی
- ۱۷- همت مضاعف و کار مضاعف در مبارزه با فقر
- ۱۸- همت مضاعف در مبارزه با فساد و بی‌عدالتی
- ۱۹- همت و کار مضاعف در دشمن‌شناسی و مقابله با دشمن

- ۲۰- همت و کار مضاعف در حفظ امنیت و آسایش و رفاه عمومی
- ۲۱- همت مضاعف در اجرای صحیح قوانین و مقررات در حوزه عملکردی
- ۲۲- همت مضاعف در برقرای هماهنگی درون سیستمی (دستگاه ها و قوای سه گانه)
- ۲۳- همت مضاعف در شناخت و معرفی نقاط قوت و مثبت در نظام رسمی و مدیریت کشور
- ۲۴- همت مضاعف در کارآمد سازی نظام و مدد رسانی به مدیریت کشور

یکی از ابعاد مهم پیام همت مضاعف و کار مضاعف در کلام مقام معظم رهبری پیوند گذشته- حال و آینده است و این مهم را در نگاه به سازمان بازرسی در سه شاخص عمده بازرسی پیشگیرانه، نظارت دقیق و کامل و انعکاس صحیح مشکلات و معایب یادآوری نموده‌اند. بدون شک در صورت کلان قضیه، همت مضاعف و کار مضاعف دقیقاً مصداق واقعی و مترادف حسن انجام امور و مطابقت آن با قوانین و مقررات مشروع است، به طوری که هیچ وظیفه‌ای بر زمین نمانده باشد و تشخیص میزان حسن انجام امور همان تشخیص میزان همت مضاعف یک مجموعه نظارتی است که به صورت کامل و دقیق حوزه عملکردی و وظایف خود را پوشش داده باشد.

۴. کارکرد های همت و کار مضاعف در حوزه نظارت

سیاستگذاران و برنامه‌ریزان برای اینکه پدیده‌ای را در سطح یک ملت-کشور بررسی کنند به سطوح مختلف برنامه‌ریزی (کلان، میانی و سطح خرد) توجه می‌کنند.

در نظام جمهوری اسلامی سیاستهای کلان معطوف به فلسفه نظام و ولایت فقیه است و لذا به امور کلی و هدایتی نظام مربوط می‌شود اما سیاست‌های میانی و خرد معطوف به اداره امور و مبنای برنامه‌های پنج ساله است. این سیاست‌ها پایه اقدام دستگاه‌های دولتی است. سطح کلان یا سطح نظام به اهداف بلند مدت اما سطح میانی و خرد به اهداف میان مدت و اهداف کوتاه مدت و اجرایی معطوف است.

نامگذاری سال ۸۹ به سال «همت مضاعف و کار مضاعف» در واقع مشخص کننده این است که هدف بلندمدت در سطح نظام، همت و تلاش مضاعف جهت دستیابی به اهداف چشم انداز ۲۰ ساله و رساندن ایران به جایگاه برتر در سطح منطقه خاورمیانه در زمینه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، علمی، امنیتی است. با این شعار، نظام جمهوری اسلامی ایران اراده کرده است که سیاست‌های خودش را بر این استوار کند که شتاب مضاعفی به برنامه‌ها و دستورالعملهای خودش بدهد؛ در نتیجه لازم است که در سطوح پائین تر این برنامه‌ها عملی تر و اجرایی تر شود و در بدنه اجرایی نظام نیز این برنامه‌ها و دستورالعمل‌ها به صورت کاربردی و ملموس

نمایان شوند. لذا در سطح میانی و خرد دستگاههای دولتی و غیردولتی باید به صورت بخشی اما هماهنگ، اهداف میان مدت خود و راهکارهای اجرایی آنرا به صورت کاربردی تر مشخص نمایند.

لذا با توجه به مطالب مذکور این سؤال مطرح می شود که، جهت تحقق شعار همت و کار مضاعف سازمان بازرسی کل کشور به عنوان عالی ترین دستگاه نظارتی کشور، می بایست چه برنامه ها و دستورالعمل هایی را در سطوح کلان، میانی و اجرایی تدوین و پیگیری نماید؟

قبل از تبیین کارکردهای سازمان بازرسی در سال همت مضاعف و کار مضاعف لازم است ابتدا برخی کارکردهای عمومی و اختصاصی سازمان را در جامعه بازگو کنیم تا به میزان انطباق مفهومی این دو با هم پی ببریم و سپس به کارکردهای همت مضاعف در سازمان بازرسی برگردیم و از آنجا به راهکارهای سازمان برای تحقق منویات رهبری در سال همت مضاعف و کار مضاعف در زمینه حسن انجام امور که معنی واقعی و اصیل همت مضاعف و کار مضاعف است برسیم.

۱-۴. کارکردهای سازمان در سطح کلان

همگان واقف هستند که قانون یک سامانه همه جانبه، فراگیر و انسجام بخش است که از متن جامعه و در یک فرایند عقلانی و متکی بر آراء نمایندگان ملت استنتاج و رسمیت می یابد و غالباً پذیرفته و اجرا می شود، اما نباید فراموش کرد که اجرای آن نیازمند مراقبت و حساسیت ویژه ای

است. بر همین اساس می‌توان گفت دامنه فعالیت و کارکردهای سازمان بازرسی در بسیاری از مواقع از حوزه فعالیت‌های یک سازمان خاص فراتر می‌رود و گاه اهتمام و توجه به انگیزه‌ها و دغدغه‌های جزئی یک شهروند دلسوز که تمام امید و آرزوهایش را در بستر قانون جستجو می‌کند را نیز دربر می‌گیرد، و یا به گونه‌ای طراحی شده است که به تعبیر رهبر عظیم الشان انقلاب چشمی سالم و دقیق برای تضمین اجرای صحیح امور است.

بنابراین سازمان بازرسی به پهنه جامعه و تمامی نیازهای آن بستر می‌گستراند. نه از حیث پاسخ روزمره به تمامی نیازها بلکه مدد رسانی به مدیریت کشور به عنوان چشم سیستم اجتماعی، زمانی که نیازمند تحرک مضاعفی برای تحقق مطلوب اهداف مورد نظرش باشد. به عبارت دقیقتر سازمان صرفاً نیروی پدافندی و اتخاذ موضع در مقابل بی‌قانونی و یا تخطی از قانون نیست بلکه به شدت آفندی است و این همان انتظار و توقع رهبری از سازمان در سطح استراتژیک است، یعنی بازرسی پیشگیرانه و کمک به کارآمدی نظام.

به تعبیر علمی تر می‌توان گفت: حوزه نظارتی در حالی که اطلاعات لازم را برای ترسیم وضعیت مطلوب و بهینه در بستر قانون در اختیار دارد، وظیفه باز تولید انرژی را در موقعیت‌های بحرانی بر عهده می‌گیرد، یعنی دارای پویایی لازم برای بازسازی و هدایت وضعیت‌های گوناگون بوده و روح تازه‌ای را در کالبد سازمان و مؤسسات دارای چالش و یا کاستی و ضعف در اجرای قوانین و گردش امور می‌دمد.

این بخش از سیاست نظارتی متناظر بر عملکرد قوای سه گانه در سطح کلان است و دامنه آن می تواند به چگونگی پیکربندی ساختار اجتماعی گسترش یابد و هماهنگی بین بخشی را در نیازسنجی مواد قانونی مورد نیاز، خلع قانون، تصویب قوانین، موانع و ابزارهای اجرای قانون در سطح کلان و کلیت نظام در بر بگیرد.

نیم نگاهی به توانمندیها و همچنین حوزه ها و فضاها ی کنشی پیش روی سازمان نشان می دهد که کارکردهای نظام بازرسی را به تفکیک شعبات و شبکه های وابسته آن می توان به چند دسته تقسیم کرد:

۲-۴. کارویژه ثابت و مشترک برای تمامی شعبات و واحدها

و آن عبارت است از آمادگی دفاع از حریم قانون در برابر تجاوز، تخطی، زیاده خواهی، انحراف، تفسیر به رای و گزینش در اجرای قانون به گونه ای که در ساختار اجرایی کشور وظیفه ای خاص بر عهد بگیرد. دامنه فعالیت کار مضاعف در این زمینه متناظر بر پی گیری حسن انجام امور از منظر قانون و مقررات نوشته شده است به این تعبیر که کار مضاعف زمانی که برای اجرای بهینه و صحیح قوانین بکار می رود مثبت ارزیابی می شود و اگر کار مضاعف بهانه ای برای بی قانونی و یا خروج از شمول قانون باشد؛ نه تنها یک مزیت نیست بلکه آسیب و بدعت محسوب می شود و نیاز به بازسازی دارد. قدرت بازدارندگی و نظارت بر اجرای قانون و جلوگیری از تعدی افراد، گروه ها، احزاب و باندهای قدرت به قانون کارویژه ثابت و

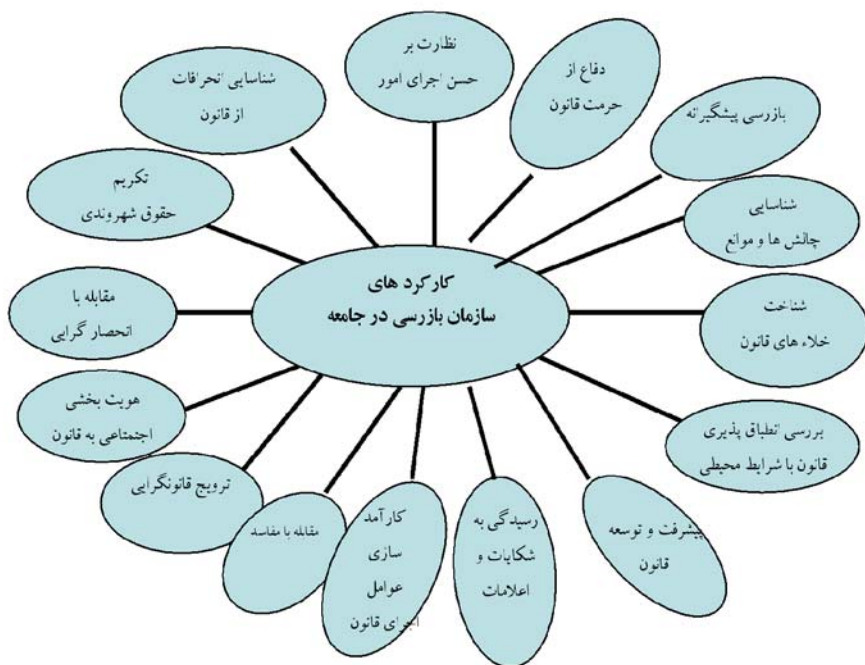
مشترک برای سازمان محسوب می‌شود که همت مضاعف و کار مضاعف در انطباق کلیه امور جاری با مفاد قانون در حوزه عملکرد سازمان‌های اجرایی را در سال همت مضاعف طلب می‌کند.

۳-۴. کارکرد های عمومی

از آنجا که سازماندهی امور اجتماعی در جامعه در قالب نهادها و سازمان‌های عمومی و تخصصی سامان می‌یابد که تقریباً تمامی حوزه‌های زندگی جمعی انسان اعم از فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی را در بر می‌گیرد. بنابراین کارکردهای سازمان بازرسی در این حوزه منطبق بر تمامی کارکردهایی است که زندگی جمعی را به سامان می‌رساند و سازمان به عنوان یک نظام کنترلی در صدد تسریع و تسهیل روند تحقق اهداف و مطلوب‌هایی است که در قانون بازگو شده است. یعنی هر جا و هر نقطه‌ای که نظام اسلامی در تحقق اهدافش نیازمند حمایت عمومی، همه‌جانبه در بستر قانون است، سازمان در قواره یک ناجی ظاهر می‌شود.

بنابراین کارکردهای سازمان بازرسی در این عرصه در واقع کارکردهایی است برای احیای حقوق عامه مردم در تعالی اجتماعی و زیست شرافتمندانه و قانونمند در تعامل با سازمانها و نهادهای اجتماعی است. در عین حال سازمان منعکس‌کننده انتظارات و توقعات اجتماعی پیش روی سازمان‌ها است، برای رسیدن به نقطه مطلوب و تحقق خواسته‌های مردم که در بستر قانون مشروعیت می‌یابد.

در کل می توان گفت نظام بازرسی دارای کارکردهای عمده حقوقی، قضایی، مدیریتی و جانبدارانه در گردش بهینه امور در هفت عرصه (فرهنگی، سیاسی، علمی، اقتصادی، اجتماعی، دفاعی و امنیتی، اعتقادی و معنوی) در جامعه می باشد. از جمله مهمترین مصادیق کارکردی سازمان بازرسی در راستای «تضمین سلامتی و درستی عمل» سازمان های عمومی که هدف اساسی نظام بازرسی در جامعه است عبارتند از:

۴-۴. کارکرد های اختصاصی (کارویژه های بخشی)

بدون شک در کنار کارکردهای عمومی برای سازمان هر کدام از بخش های سازمان در قبال تحقق اهداف و آرمانهای قانونی دارای کارویژه های خاص خود هستند که انحصاراً باید توسط واحدها انجام بشود تا در برآیند نهایی آن سیستم به تحقق اهداف خود نائل آید؛ به طوری که هر کدام از بخش های سازمان در سازماندهی و بسیج نیروها و منابع بتوانند فعالیت های همگون و تخصصی خود را طراحی و اجرا نمایند. بنابراین هر کدام از بخش های تخصصی در تعامل با مأموریتها و اولویتهای پیش روی سازمان به نسبت ظرفیتها، توان و آمادگی اجرای مأموریت سهمی از مأموریتهای کلان سازمان را عهده دار می گردد. از جمله مصادیق این گزینش کاری در سال ۸۹ مسئله چگونگی بکارگیری اعضاء و نیروها در تحقق منویات مقام معظم رهبری و به ثمر نشستن شعار «همت مضاعف و کار مضاعف» است. لذا تلاش برای دست یابی این کارویژه قبل از هر چیز مستلزم مفهوم شناسی در عرصه پیش رو می باشند. این مفهوم شناسی در عرصه «همت مضاعف و کار مضاعف» که به عنوان شعار سال ۱۳۸۹ انتخاب شده است در نسبت با فرهنگ بازاری به صورت کلی عبارتند از:

۱. توجه دادن دستگاهها به فرصت شناسی و ظرفیت شناسی

یکی از مواردی که این سازمان می تواند زمینه ها و بستری را برای تحقق فرمایش مقام معظم رهبری ایجاد کند توجه دادن دستگاهها به فرصت شناسی، ظرفیت شناسی و شناخت منابع و امکانات است. اگر

دستگاه‌ها، فرصت‌ها و ظرفیت‌های خود را نشناسند امکان کار و تلاش مضاعف ایجاد نمی‌شود. همچنین باید بررسی کرد در دستگاه‌های مختلف چگونه با این موضوع برخورد می‌شود و باید تلاش گردد تا از این فرصت‌ها و منابع استفاده بهینه شود. بیت‌المال فقط محدود به منابع، امکانات و دارایی‌های نظام نیست بلکه فرصت‌هایی که در اختیار نظام قرار می‌گیرد و همین‌طور ظرفیت مدیریتی کشور نیز جز سرمایه‌های نظام و بیت‌المال محسوب می‌شوند و باید از این منابع و توانمندی‌ها نیز صیانت و حفاظت کرد. (پور محمدی، ۱۳۸۹، به نقل از سایت: www.econews.ir)

۲. همگرایی و اشتراک عمل و پرهیز از دوباره‌کاریها

داشتن عمل مشترک در حرکت‌ها و اقدامات از دیگر شرایط لازم برای تحقق فرمایش مقام معظم رهبری است. منطق اقتضا می‌کند که برای پیشرفت کشور و تحقق خواسته‌ها، وحدت در عمل و همگرایی در حرکت وجود داشته باشد. نداشتن برنامه و عمل مشترک در بین دستگاه‌های نظارتی، یکی از نقایصی است که این دستگاه‌ها دارند و این باعث می‌شود که دستگاه‌های نظارتی از توان و ظرفیت‌های یکدیگر استفاده نکنند و برخی مواقع دچار موازی کاری شوند. (پور محمدی، ۱۳۸۹، به نقل از سایت: www.gio.ir) با نهادینه شدن فرهنگ همکاری بین دستگاه‌های نظارتی و تبادل اطلاعات به صورت پویا و سیاستگذاری مشترک علاوه بر از بین بردن دوباره‌کاری‌ها و فعالیت‌های موازی باعث دسترسی به اهداف عالی این سازمان‌ها که همانا سالم‌سازی محیط اداری

کشور بوده می‌گردد و تصور وجود شکاف میان این دستگاه‌ها نیز از بین خواهد رفت.

۳. برنامه‌ریزی دقیق برای نظارت و بازرسی

برنامه‌ریزی دقیق، نظم در کار و مراقبت و کنترل از لوازم تحقق همت و کار مضاعف است. همت و کار مضاعف بدون برنامه‌ریزی دقیق، هماهنگی‌های مطلوب و مراقبت و نظارت مداوم به فرجام مطلوب نمی‌رسد. همت مضاعف بیشتر به محتوای کیفی، رویکردها، جهت‌گیری‌ها و اینکه برنامه‌ریزی‌ها باید دقیق و منطبق با اهداف باشد، بر می‌گردد. اگر سازمان بازرسی می‌خواهد به شعار «همت مضاعف و کار مضاعف» جامه عمل بپوشاند و حرکتی منطقی و بدون تخطی در این راستا داشته باشد باید برنامه‌ها، دقیق و مطابق با چشم‌انداز و همراه با نظارت و کنترل باشد. (پور محمدی، ۱۳۸۹، به نقل از سایت: www.gio.ir)

۴. ایجاد فرهنگ نظارت و بازرسی

نظارت، از لوازم و ارکان مدیریت است و مدیریت بدون نظارت و کنترل، امری غیر قابل اتکا و اطمینان خواهد بود. بدون نظارت، مراقبت و محاسبه، مدیران و دستگاه‌ها هر قدر هم برنامه‌ریزی، تلاش و هزینه کنند معلوم نیست که سرانجام آن به کجا می‌انجامد یکی از موانع پیشروی دستگاه‌های نظارتی به خصوص سازمان بازرسی کل کشور ضعف فرهنگ نظارت‌پذیری در میان برخی از سازمان‌های کشور می‌باشد این سازمان‌ها اینگونه فکر می‌کنند که نظارت نوعی مزاحمت برای آنهاست و بازرسی

امری دست و پاگیر است و معتقدند که اگر سیستم نظارتی مشکل آنها را نبیند بهتر است. (پور محمدی، ۱۳۸۹، به نقل از سایت:

www.kordestan-bazrasi.ir)

لذا ترویج فرهنگ نظارت و بازرسی یکی از مهمترین وظایف دستگاه‌های نظارتی و علی‌الخصوص سازمان بازرسی کل کشور است و یکی از مهمترین مواردی است که سازمان بازرسی می‌تواند زمینه‌های مناسبی را برای تحقق فرمایشات مقام معظم رهبری فراهم نماید. دستگاه‌های نظارتی باید همواره این نکته را به دیگر دستگاه‌ها یاد آوری کنند که کارها را با برنامه‌ریزی، نظم و کنترل به پیش برند و این را به فرهنگ عمومی نیز تسری دهند.

۵. اطلاع رسانی و آگاهی بخشی

اخبار و گزارش‌های رسانه‌ها می‌تواند نقشی بسیار مهم در کارآیی و اثربخشی اقدامات نهادهای بازرسی و علی‌الخصوص سازمان بازرسی کل کشور ایفا نماید. به طور ساده زمانی که رسانه‌ها گزارش‌های دقیق و مفصلی از اقدامات این سازمان‌ها ارائه می‌دهند، سبب تقویت اقدامات آنها در انجام این گونه بازرسی‌ها شده و در نتیجه سبب می‌گردند که سازمان‌های نظارتی و بازرسی از نهادهای قدرتمند دیگری که سعی در اخلال در انجام کار آنها را دارند، مستقل عمل نماید. (پور محمدی، ۱۳۸۹، به نقل از سایت:

www.gio.ir)

ذکر این نکته حائز اهمیت است که رسانه‌ها و سازمان‌های نظارتی و

بازرسی باید رابطه‌ای نزدیک و تنگاتنگ با یکدیگر داشته باشند، چون از یک طرف منفعت رسانه‌ها در انتشار اطلاعات و دادن آگاهی‌های درست به مردم است و از طرفی دیگر منفعت این گونه سازمان‌ها انتشار گزارشهای آنها است. چون با این امر حمایت افکار عمومی از آنها برای انجام کارشان بیشتر شده و از اینرو سبب افزایش مشروعیت‌شان و ایجاد شرایطی می‌شود که افراد و مقامات مورد بازرسی نتوانند در کارشان دخالت کنند.

۶. جلب مشارکت عمومی و تعامل بیشتر با تشکل‌های مردم نهاد

از دیگر مواردی که سازمان بازرسی کل کشور با استفاده از آن می‌تواند زمینه‌هایی را جهت تحقق شعار همت مضاعف کار مضاعف فراهم نماید، تعامل بیشتر با سازمانهای مردم نهاد و جلب مشارکت عمومی است. سازمانهای مردم نهاد در هر جامعه‌ای شاخص توسعه جامعه مدنی تلقی می‌شوند و وجود آنها از نظر کمی و کیفی گرایش حکومت را نسبت به جامعه مدنی نشان می‌دهد. سازمانهای غیردولتی باعث کاهش تصدی دولت می‌شوند و می‌توانند دارای نقش نظارتی باشند. این سازمانها که به عنوان نماینده مردم عمل می‌نمایند، می‌توانند به نظارت در دستگاه‌های دولتی کمک کنند که نتیجه آن می‌تواند جلب اعتماد عمومی باشد. (خبره، ۱۳۸۹، به نقل از سایت: www.gio.ir) جلب اعتماد مردم و به دنبال آگاهی مردم از ضرورت بازرسی، همکاری آنها را در این راه به دنبال خواهد داشت و این مسئله هم با زمینه‌سازی‌های لازم (به عنوان مثال رشد فرهنگ بازرسی، افزایش آگاهی عمومی از طرق مختلف و... که نقش مهمی را در

افزایش کار این سیستم‌های نظارتی و کنترلی در پی دارد) قابل تحقق خواهد بود که پیامد آن افزایش ضریب موفقیت سازمان بازرسی کل کشور می‌باشد.

۷. آموزش و استفاده از توان کارشناسی

تحقق مأموریت حساس سازمان و دستیابی به اهداف چشم‌انداز با توجه به تنوع وظایف حرفه‌ای و تخصصی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مشمول بازرسی مستلزم آن است که نظارت و بازرسی بصورت کاملاً تخصصی توسط افراد متعهد واجد صلاحیت صورت پذیرد. وجود نیروی انسانی متخصص و متبحر در سازمان بازرسی کل کشور که یک سازمان کاملاً حرفه‌ای محسوب می‌شود، اساس کار بوده و بدون تعیین ساز و کاری مناسب برای جذب و نگهداشت نیروهای مذکور، انجام صحیح و مطلوب مأموریت‌ها حاصل نمی‌گردد. (خبره، ۱۳۸۹)، به نقل از سایت:

(www.gio.ir)

لذا تهیه و اجرای برنامه‌های آموزشی و تعلیمات شغلی کارکنان سازمان به منظور افزایش میزان مهارت‌ها و کارایی آنان می‌تواند در تحقق این امر و تحقق فرمایشات مقام معظم رهبری بسیار مؤثر باشد. امروزه گسترش و پیشرفت علوم و تکنولوژی و تنوع آن، تلاش برای ارتقاء سطح دانش و آگاهی‌های بازرسان را ضروری نموده و با توجه به تنوع مأموریت‌های سازمان و نیاز به تخصص‌های مختلف، لزوم توجه ویژه به امر آموزش بازرسان را آشکارتر می‌نماید. اگر به ساختار دستگاه‌های نظارتی در

کشورهایی که عملکرد موفقی داشته‌اند نگاه کنیم، ملاحظه می‌شود در ساختار این دستگاه‌ها جایگاه ویژه‌ای برای آموزش در نظر گرفته شده است. ضرورت آموزشی کارشناسان و بازرسان و روزآمد شدن اطلاعات و بنیه علمی و تخصصی آن به دلیل گستردگی حوزه مأموریت و تنوع موضوعات از اهمیت ویژه‌ای در این سازمان‌ها برخوردار است. (نجف‌پور، ۱۳۸۹: ۴۹)

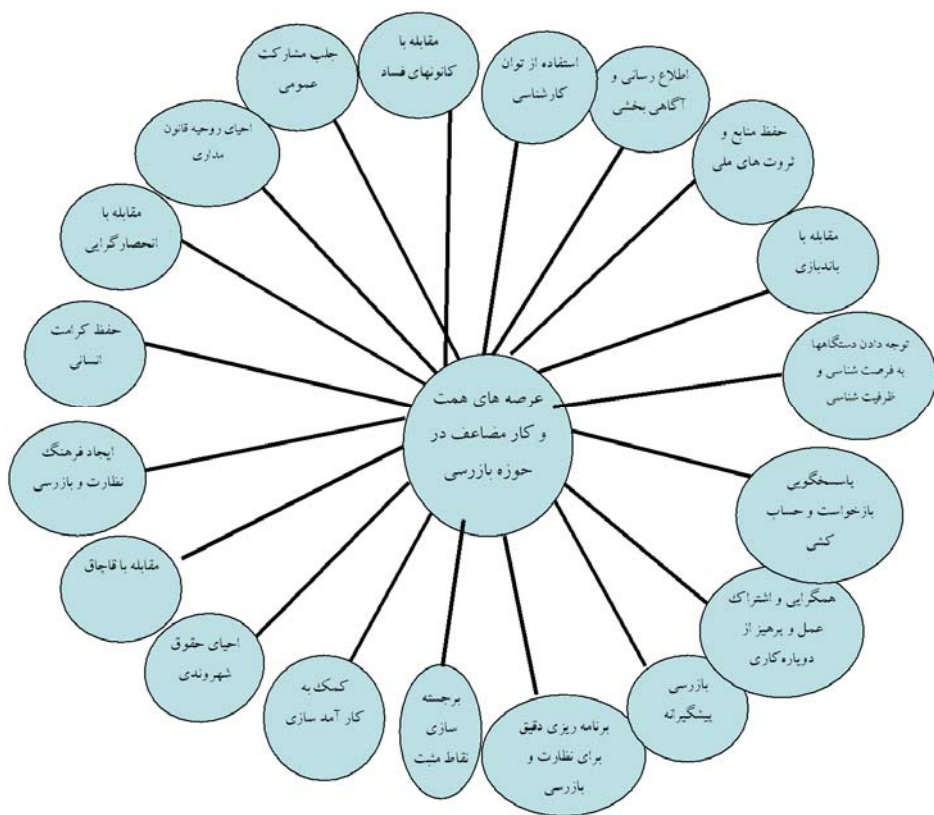
۸. بازرسی پیشگیرانه و استفاده از شیوه‌های روانشناختی

یکی دیگری از راهکارهای تحقق شعار همت مضاعف، کار مضاعف در مبارزه با فساد استفاده از رویکردهای پیشگیرانه و روانشناختی در انجام بازرسی‌ها است. رویکرد روانشناختی می‌تواند در جهت ایجاد و توسعه محیط مساعد برای افزایش درستکاری در جامعه اتخاذ گردد. این نکته متکی به اصل خاصی است که به موجب آن فساد در جامعه سالم رشد نمی‌کند. انتظار می‌رود که رویکرد روانشناختی - که یک هدف دراز مدت است - اثرات دیرپایی از خود برجای بگذارد و باعث افزایش و رشد اخلاقیات در بین مردم شود. (جراوسو، ۱۳۷۸: ۱۰۰)

مسئله فساد یکی از علایم بیماری جامعه است، نمی‌توان جلوی پیشرفت این بیماری را صرفاً با تدابیر درمانی گرفت زیرا اتخاذ این تدابیر خود بدان معنی است که بهر حال خسارت مربوطه وارد شده است به همین جهت ما سعی می‌کنیم که از همان آغاز جلوی این امر گرفته شود و پایه‌های جامعه در مقابل امواج فساد و رشوه خواری تقویت گردد. این یک راه‌حل پایدار است که بر روحیه و ویژگی‌های روانشناختی مردم مبتنی است. هدف از

این رویکرد تقویت ارزش‌های دینی و اعتقادی درباره نظم و درستکاری در بین مردم است. این رویکرد متوجه ارج نهادن بر ارزش‌های والای عمومی و تقویت احساس درستکاری و وجدان کار در بین مردم است؛ ارزش‌هایی چون درستکاری، مراقبت از دیگران، احترام به بزرگترها، وظیفه‌شناسی و اعتقاد به قدرت و حضور همه جانبه خداوند در همه امور از این جمله است. آگاهی از حضور خداوند متعال در همه حالات یک بازدارنده قوی برای کسانی است که فکر می‌کنند اعمال خلاف خود را می‌توانند پنهان کنند این امر به یک خودسازی درونی و نیز درک اینکه فقط با درستی می‌توان منافع همه را تأمین کرد، نیاز دارد. (همان، ص ۱۰۱) برای پیاده کردن رویکرد روانشناختی، سازمان بازرسی کل کشور باید از خدمات واحدهای استانی و محلی خود استفاده نماید.

به‌طور کلی عرصه‌های همت و کار مضاعف در حوزه بازرسی را می‌توان به صورت زیر نشان داد:

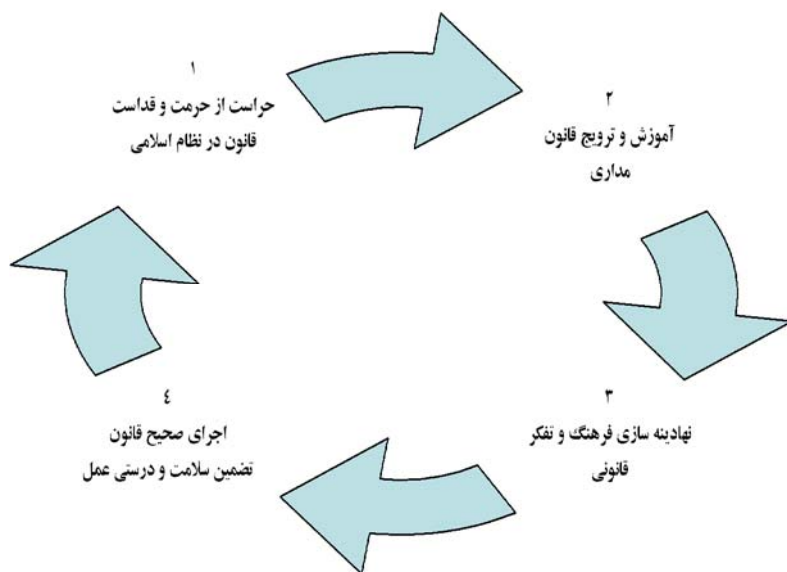

همانطور که ملاحظه می شود دامنه مفهومی همت مضاعف و کار مضاعف تقریباً تمامی عرصه و نیازهای اجتماعی جامعه را در حوزه بازرسی در بر می گیرد، که در پیام نوروزی و بیانات رهبری در دیدار با مسئولین نظام تقریباً کلیات و ابعاد آن مشخص شده است و با مبنا قرار دادن این دست آورد و شاخصه های اصلی آن راهکارهای نقش آفرینی سازمان

بازرسی به تفکیک ارکان آن در سال همت مضاعف و کار مضاعف
مشخص می شود.

راهکارها و راهبردهای سازمان بازرسی در سال همت مضاعف و کار
مضاعف

راهبردهای سازمان برای تحقق همت مضاعف و کار مضاعف در واقع
ریشه در اهداف کلان و راهبردهای کلی سازمان دارد که ابعاد آن را می
توان به صورت یک ترکیب سیکلی بازگو کرد:

تحقق شعار همت مضاعف و کار مضاعف در سازمان بازرسی مستلزم اقدامات و فعالیت های زیر می باشد:

۱- تبیین ابعاد و مفهوم همت مضاعف و کار مضاعف در سطوح فردی و جمعی برای مدیران، کارکنان و مخاطبان حوزه نظارت و بازرسی در ارکان سازمان های دولتی و عمومی.

۲- شناسایی و اولویت بندی چالش ها و کاستی ها و بسترهایی که در حوزه اجرای قانون نیاز به همت مضاعف و کار مضاعف دارد.

۳- برگزاری جلسات نخبگی و هم فکری برای یافتن راهکارهای تقویت روحیه قانونگرایی در سازمان های دولتی و عمومی .

۴- بهره گیری از ظرفیت های نیروی انسانی، کارشناسی و تخصصی، منابع و امکانات موجود در انجام بهینه امور محوله.

۵- ترویج و اشاعه شاخصه ها و مؤلفه های فرهنگ و تفکر قانونی در جامعه و گروه های هدف.

۶- آموزش و ارتقاء آمادگی عمومی برای جلب مشارکت عمومی اجرای مأموریت های پیش روی سازمان.

۷- ظرفیت شناسی در حوزه ها و عرصه های مختلف و سرمایه گذاری (مادی و معنوی) در راستای تحقق شعار پیشرفت و عدالت در کشور، خصوصاً از طریق فراگیر کردن نظارت، کنترل، بازرسی و هدایت منابع در این زمینه با افزایش ضریب اطمینان از صحت اجرای اصل ۴۴

قانون اساسی، واگذاری‌ها، قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و پرداخت سود سهام عدالت و...

نتیجه‌گیری

هرگاه عزمی جدی برای حرکتی متعالی و خداپسندانه شکل می‌گیرد، تهدیدها و آسیب‌ها نیز مضاعف می‌شوند تا در مسیر رشد و تعالی، ممانعت ایجاد نمایند. تحقق شعار همت مضاعف و کار مضاعف نیز در گرو شناخت و بی‌اثر کردن چنین تهدیدها و آسیب‌هایی می‌باشد. در مرحله‌ی اول، شناخت دشمن درونی و سپس دشمن بیرونی و آگاهی از نوع تهدیدها و مخاطرات آنها، ضروری می‌باشد. وسوسه‌های شیطان و نفس اماره و نیز جلوه‌های دنیا و دنیاپرستان، از جمله مهم‌ترین موانع پیش‌روی بلندهمتان می‌باشند. راه بی‌اثر نمودن این دشمنی‌ها، تقویت علم و ایمان است. خالص نمودن نیت و انگیزه برای خدا، شجاعت در ورود به میدان عمل، ایمان به نظارت مستمر الهی بر تمامی لحظات عمر و اعتقاد به پاداش و عقاب الهی و نیز اعتقاد به بی‌اثر بودن هر آنچه غیر خداست، راه کار مقابله با وسوسه‌ها و القاءات نفسانی و شیطانی و تکاپوی‌های دشمنان بیرونی است.

نکته این است که همت مضاعف و کار مضاعف، تکلیفی برای همه است و همگان باید خود را مخاطب این شعار بدانند. شایسته است هم برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در سطوح مدیریتی و هم کارکنان در سطوح اجرایی، به سهم خود، همت و کار مضاعف را در پیش گیرند و از همت و

کار مضاعف خسته نشوند و به نتایج اولیه بسنده نکنند، صرفاً شعاری برخورد نکنند و به جنبه‌های تبلیغی آن اکتفا ننمایند. خداوند متعال در قرآن کریم خطاب به پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید: ... فَأَذا فَرَغْتَ فَأَنْصَبْ... (انشراح، آیه ۷)، پس هنگامی که از کار مهمی فارغ شدی به امر مهم دیگری پرداز.

لذا با توجه به مطالب مذکور در مقاله باید گفت که، سازمان بازرسی کل کشور جهت تحقق شعار همت و کار مضاعف، در سطح سازمانی کلان باید تلاش نماید از کلیه برنامه‌هایی که باعث اتلاف در هزینه و زمان می‌شود جلوگیری کند و همه اراده‌های افراد به سمتی سوق دهد که زمینه کار و تلاش بیشتر برای مبارزه با فساد در جامعه فراهم‌تر گردد. در سطح سازمانی اجرایی نیز، کارشناسان و علی‌الخصوص بازرسان باید تلاش کنند تا هر چه بیشتر اراده‌ها به سمتی معطوف گردند که رسالت واقعی سازمان بهتر محقق گردند. در این راستا آن‌چه که بیشتر از هر فعالیت دیگری به چشم می‌آید؛ معطوف به نظارت بهتر و بیشتر برای اجرای امور و مبارزه جامع با فساد می‌باشد.

در نهایت اینکه کارشناسان و بازرسان سازمان بازرسی کل کشور به - عنوان متولیان اصلی امر نظارت در کشور باید هم در بخش نظری و هم در بخش عملی تلاش نمایند که این شعار را به شعور و فرهنگ عمومی جامعه تبدیل نمایند. اگر شعار به شعور و فرهنگ تبدیل نشود مقصود آن حاصل نمی‌شود.

منابع

قرآن کریم.

اوکلی، استانلی. الفبای کار، ترجمه: گروه مهندسی صنایع، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه صنعتی شریف - چاپ اول ۱۳۶۱.

پناهی سمنانی، محمد احمد. شعر و کار در ادبیات پارسی، تهران: مولف - چاپ اول ۱۳۶۹.

تقوی دامغانی، سیدرضا. چهل حدیث (کار و کارگر)، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی - چاپ اول ۱۳۶۸.

مارگاریتو پی، جراوسیو. دفتر آمبودزمان و رویکرد روانشناختی آن نسبت به پیشگیری از فساد، چهارمین اجلاس بازرسان، سازمان بازرسی کل کشور.

مقام معظم رهبری. متن بیانات در جمع مسئولین سازمان بازرسی در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۲.

مقام معظم رهبری. متن بیانات در جمع زائران حرم رضوی سال ۸۹.

مقام معظم رهبری. متن بیانات در جمع مسئولین نظام در سال ۸۹.

جردادق، جرج. امام علی علیه السلام صدای عدالت انسانی، ج ۱، ترجمه‌ی سیدهادی خسرو شاهی، قم، نشر خرم، چ ۳، ۱۳۷۶.

نهج البلاغه. ترجمه‌ی محمد دشتی، قم، انتشارات مشرقین، چ ۵، ۱۳۷۹، صص ۴۴۷ و ۴۶۴ خطبه‌ی ۹/۲۳۰.

شایان مهر، علیرضا. دایره المعارف علوم اجتماعی، تهران، انتشارات
کیهان، ۱۳۷۷.

توکلی، نیره. جامعه شناسی صنعتی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام
نور، ۱۳۸۶.

مارگاریتو پی، جراوسیو. دفتر آمبودزمان و رویکرد روانشناختی آن نسبت به
پیشگیری از فساد، چهارمین اجلاس بازرسان کل آسیا، نشر سازمان
بازرسی کل کشور، ۱۳۷۸.

نجف پور، شعبان. مقایسه نقش و کارکرد سازمان بازرسی کل کشور با چند
آمبودزمان ملی و بین المللی، گزارش پژوهشی، سال دوم، شماره
هفدهم.

<http://www.econews.ir/fa/NewsContent.aspx?id>.

<http://www.kordestan-bazrasi.ir/?view>.

<http://www.gio.ir/?view>.

<http://www.aftab.ir>

آدرس: تهران

خیابان طالقانی- تقاطع خیابان شهید سپهبد قرنی

سازمان بازرسی کل کشور- طبقه دوم

مرکز پژوهش و برنامه ریزی

تلفن: ۶۱۳۶۲۰۳۲

E-mail: Researchcenter.gio@gmail.com

www.gio.ir